

Inhoud

Dit boekje heeft geen inhoudsopgave. U kunt willekeurig waar het u belieft, gaan lezen en er weer mee stoppen.

U kunt het boekje natuurlijk ook van voor naar achter uitlezen. Dan zult u merken dat er wel een ordening in zit, maar dat is die van ons: de schrijvers. Uw eigen ordening is natuurlijk even waardevol. De volgende onderwerpen worden behandeld:

- *Rijnlandse stijl*
Over Rijnlands, wat is het, waar komt het vandaan en hoe ziet het eruit?
- *Rijnlands organiseren*
Over organiseren en structuren, meer naar de praktijk.
- *Rijnlands werken*
Over uzelf, hoe werkt u Rijnlands?
- *Rijnland nu!*
Over waarom Rijnlands actueler is dan ooit.

Rijnlandse stijl

Michel Albert (1930)

De Fransman Michel Albert, voormalig directeur van het Franse planbureau en vervolgens bestuursvoorzitter van een verzekeraar, is degene die het begrip ‘Rijnlands’ introduceerde in zijn boek *Capitalisme contre Capitalisme* (1991). Hij is de peetvader van de tweestromengedachte.

Het boek van Albert wordt gekleurd door de val van de Berlijnse Muur in 1989 en de neoliberale erfenis van de Amerikaanse president Ronald Reagan in de jaren tachtig (de *Reaganomics*). Er was niet langer sprake van communisme versus kapitalisme, maar van twee verschillende vormen van kapitalisme. Aan de ene kant is er – in de terminologie van Albert – het *Rijnlandse* model (kapitalisme op basis van *solidariteit*, onder meer te vinden in Duitsland, Zwitserland, Frankrijk, de Benelux, Scandinavië en ook Japan) en aan de andere kant de *neo-Amerikaanse* variant (die we hier verder Anglo-Amerikaans noemen; kapitalisme op basis van *individualisme*, onder meer te vinden in de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Singapore). Overigens komt er ook ‘Rijnlands’ handelen in Amerika en ‘Anglo-Amerikaans’ handelen in Europa voor.

Rijnlandse stijl

De Rijnlandse stijl kenmerkt zich door sociale zekerheid, spaarzin, gemeenschapsgevoel en investeren op lange termijn. Albert roept in zijn boek op de Rijnlandse stijl te waarderen, omdat die ten grondslag ligt aan onze beschaving, die zich onder meer uit in de verzorgingsstaat.

Albert was de eerste die het Rijnland-model als zodanig benoemde, maar de wortels van het Rijnland-model reiken zelfs tot in de negentiende eeuw, toen de sociale en politieke filosofie ageerde tegen het hebzuchtige individualisme en het 'laissez faire'-kapitalisme van de industriële revolutie – denken we aan de verplichte sociale zekerheid van Bismarck.

Rijnlandse economieën op langere termijn succesvoller! De kracht van het boek is dat Michel Albert met harde cijfers en voorbeelden bewijst dat de Rijnlandse economieën veel succesvoller zijn dan de Britse en Amerikaanse (NRC, 22 februari 1992).

Rijnlands op meerdere niveaus

De Rijnlandse stijl is op ten minste drie niveaus te herkennen:

- 1** als politieke context (bijvoorbeeld daar waar voorzichtig wordt omgegaan met privatisering van overheidstaken);
- 2** als businessmodel (bijvoorbeeld in de keuze om een bedrijf niet aan de beurs te noteren maar met privé-kapitaal te leiden);
- 3** als inrichtingsvraagstuk van organisaties (bijvoorbeeld in organisaties die belang hechten aan de persoonlijke ontwikkeling van hun medewerkers).

Drie soorten kapitalisme

Naast de twee soorten kapitalisme die Albert beschrijft, is er inmiddels nog een derde herkenbaar. Deze derde is de laatste jaren sterk in opkomst: het Chinese staatskapitalisme. Overigens zal de kritische lezer opmerken dat er veel meer soorten kapitalisme te herkennen zijn: het Italiaans kapitalisme, met een sterke nadruk op de familie, het Oost-Europese kapitalisme enzovoort.

1 *Staatskapitalisme*

Kapitalisme waarin de staatsbureaucratie de heersende kapitaalhouder is. Met als stereotype China.

Onderneming = staatsondersteuningsfonds, zowel geldelijk als voor verbetering imago.

2 *West-Europees kapitalisme*

De Rijnlandse variant op kapitalisme. Kapitalisme gebaseerd op solidariteit.

Onderneming = werkgemeenschap.